

ENERGIDEPARTEMENTET
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Trondheim, 26.09.2024

Deres ref.:
24/1690

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2024/6429

Saksbehandler:
Cecilie Østby m. flere

Miljødirektoratets kommentarer til arealforslag for utlysning av områder for mineralvirksomhet på havbunnen

Forslaget til områder for utlysning er kun basert på ressursfaglige vurderinger. Miljøhensyn må derfor ivaretas gjennom høringsrunden og vurderingen av høringsinnspillene bør være grundig og åpen.

Miljøfaglige vurderinger og anbefalinger knyttet til foreslått utlysningsområde:

- **Forslaget er for omfattende og ikke i tråd med en skrittvis tilnærming. Antall blokker til utlysning bør begrenses og juridisk avgrenses til leting.**
- **Blokker innenfor Mohnsryggen Nord og Sør som overlapper med SVO midtatlantiske rygg bør ikke lyses ut, før kunnskapen er tilstrekkelig til å peke ut områder som trenger beskyttelse.**
- **Områder med kjente aktive hydrotermale strukturer bør unntas utlysning og tildelt areal med nye funn bør leveres tilbake til staten.**
- **Vi har ikke nok miljøkunnskap for å vurdere om og eventuelt hvilke deler av Grønlandshavet, Lofotenbassenget, Vøringsutstikkeren og nordøstlige deler av Mohnsryggen Sør som bør unntas utlysning.**
- **Ny miljøkunnskap bør kunne stoppe og begrense aktivitet og tildelte tillatelser bør ikke hindre etablering av nødvendige tiltak for vern og bevaring.**
- **Det bør ikke tildeles utvinningstillatelser før nødvendige forskrifter knyttet til letefasen er vedtatt.**

Det er behov for en plan for kunnskapsinnhenting, og håndtering av miljødata, med klar arbeidsfordeling mellom rettighetshaverne, statens kartlegging gjennom Mareano og Sokkeldirektoratets ressurskartlegging, samt synergier med FoU-aktivitet. Det bør, som en del av dette, legges føringer for hvilke miljøundersøkelser rettighetshaverne skal gjennomføre, hvilke metoder som skal brukes og hvor data skal rapporteres. Dette må samordnes med relevante fagmiljøer. Metoder for miljøkartlegging av dyphavet er under

utvikling. Tildeling av utvinningstillatelse bør utløse vilkår om å bidra til forskning og utprøving av metodikk for miljøkartlegging.

For å ivareta miljø i alle ledd av virksomheten er det viktig med åpenhet, involvering og tilstrekkelig tid for å sikre gode prosesser og beslutninger. Det er behov for et tettere samarbeid mellom miljømyndighetene og ressursmyndighetene. Det er behov for en mer detaljert plan for hvordan dyphavsområdene skal kunne brukes til mineralvirksomhet, for å ivareta hensynet til nødvendig aktsomhet, vern og beskyttelse i områdene.

Miljødirektoratet mener også det mangler et stopp-punkt mellom letefasen og videre planlegging av prosjekt for utvinning, for å unngå unødvendige utredningsprosesser der utvinning ikke vil kunne være miljømessig forsvarlig.

1. Bakgrunn og forutsetninger

Vi viser til høringsbrev fra Energidepartementet (ED) datert 26. juni 2024 med forslag til utlysning av områder for mineralvirksomhet på havbunnen. ED har basert sitt forslag til utlysning på nominasjoner fra næringen og på Sokkeldirektoratets vurdering av områder de mener bør prioriteres for utlysning i den første konsesjonsrunden innenfor åpnet område. Arealet som foreslås utlyst omfatter til sammen hele eller deler av 386 blokker.

Ved utlysning vil ED basere seg på ny, oppdatert kunnskap innhentet av både statlige og kommersielle aktører, og ED ber om innspill til områder som kan være aktuelle å unnta av hensyn til miljø og sameksistens i høringen. Sokkeldirektoratet har i møte 10. september opplyst oss om at det ikke er gjort vurderinger av miljø i forslaget.

Høringsbrevet fra ED gjentar viktige vilkår og forutsetninger som er lagt til grunn for regjeringens åpning av områder for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. Disse fremgår av stortingsmeldingen om mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel, Meld. St. 25 (2022-2023) (heretter åpningsmeldingen), samt Stortingets vedtak datert 9. januar 2024 i forbindelse med behandling av meldingen, og Energi- og miljøkomitéen sine merknader, se Innst. 162 S (2023-2024). Punkter vi vil trekke frem er:

- Den etablerte forvaltningsstrategien fastslår at Norge skal være verdensledende når det gjelder en fakta- og kunnskapsbasert forvaltning av havbunnsmineralressursene som er helhetlig, bærekraftig og forsvarlig.
- Hensynet til miljø vil bli ivaretatt i alle faser av virksomheten. Rammene for virksomheten skal være basert på føre-var-prinsippet og en økosystembasert tilnærming.
- Departementet vil føre en arealpolitikk som legger til rette for en skrittvis, kunnskapsbasert og rasjonell utforskning av det arealet som er åpnet for slik virksomhet.
- Enhver tillatelse som tildeles vil bli gitt med et tilpasset arbeidsprogram for hvilken kartlegging som rettighetshaveren må gjennomføre. Disse arbeidsprogrammene vil bidra til kunnskapsoppbygging.
- Den statlige kartleggingen av natur- og miljøforhold, herunder gjennom Mareano-programmet, vil legge til rette for en effektiv og skrittvis utforskning fra næringen samtidig som den styrker kunnskapsgrunnlaget til staten.
- Utvinning av aktive hydrotermale strukturer vil ikke bli tillatt.

En annen viktig forutsetning som ligger i Stortingsmeldingen, er at det norske regelverket skal videreutvikles for å sikre at havbunnsmineralvirksomhet under havbunnsmineralloven til enhver tid blir gjennomført i tråd med relevante internasjonale forpliktelser som Norge har sluttet seg til.

1.1 Miljøhensyn er ikke vurdert i forslaget og må ivaretas gjennom høringsrunden – vurderingen av høringsinnspillene bør derfor være grundig og åpen

Vi viser til at åpningen av områder for mineralvirksomhet på norsk sokkel så langt er basert på ressursfaglige vurderinger av arealer og ikke miljøfaglige vurderinger. Det er heller ikke vurdert om det er områder som bør beskyttes fra fremtidig mineralvirksomhet, utover at det er lagt til grunn i Stortingsmeldingen at det ikke skal tillates utvinning av aktive hydrotermale strukturer og at slike strukturer ikke skal skades av tilgrensende virksomhet.

Det står i høringsbrevet at de vilkår som framgår av åpningsmeldingen og Stortingets tilslutning til åpning, herunder for å ivareta hensynet til miljø, vil ligge til grunn for gjennomføring av konsesjonsrunden. Det er slik vi ser det et statlig ansvar å integrere miljøhensyn ved utlysning av områder, jf. også prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-10. Siden miljøhensyn så langt ikke er vurdert ved utvelgelse av områdene, må videre prosess med behandling av høringsinnspill sikre at dette hensynet vurderes og ivaretas ved endelig utlysning. Dette innebærer at prinsippet om økosystemtilnærming og føre-var-prinsippet, basert på begrenset kunnskapsgrunnlag, legges til grunn. Se for øvrig våre innspill til hvordan miljø kan ivaretas i alle faser av virksomheten i kapittel 4.

1.2 Miljødirektoratets rolle og tilnærming i høringen

Vi vil i høringen gi våre miljøfaglige vurderinger av de områdene som er foreslått utlyst, slik ED etterspør. Vi mener også det er formålstjenlig å komme med våre anbefalinger knyttet til:

- fremtidig kunnskapsinnhenting, og ansvarsfordeling på ulike typer miljøkunnskap
- prosesser og samhandling som skal til for å ivareta miljø i alle trinn

Miljødirektoratet er miljømyndighet og bidrar til forvaltningen av hav og kyst, gjennom arbeid med havforvaltningsplaner og vannforskriften, vern og beskyttelse av marine områder og regulering av virksomhet etter forurensingsloven. Miljødirektoratets ansvar i saker som omhandler næringsaktivitet i marine områder, er å påse at marint biologisk mangfold ivaretas ved blant annet å verne det ytre miljø mot uakseptabel skade og forurensning, og sikre forsvarlig miljøkvalitet slik at naturens evne til produksjon og selvfornyelse ikke skades.

Å ivareta miljøhensyn i tråd med Regjeringens og Stortingets ambisjoner for mineralvirksomhet til havs, vil kreve stor innsats, grundig arbeid, åpenhet og samhandling på tvers av etater og fagmiljøer. Vi har derfor vurdert forhold som har betydning for om ambisjonene for å ivareta miljøhensyn kan nås. Vi har også vurdert forhold som kan ha betydning for Miljødirektoratets muligheter til å følge opp våre ansvarsområder innen naturmangfold og forurensning, herunder vår myndighetsutøvelse knyttet til kommende aktiviteter.

1.3 Internasjonale miljøforpliktelser

Norge er gjennom både havrettskonvensjonen, konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og Oslo-Paris-konvensjonen (OSPAR) forpliktet til å bevare og forvalte det marine miljøet på en bærekraftig måte. Både OSPAR og CBD legger en økosystemtilnærming til grunn.

Etter FNs havrettskonvensjon artikkel 208 nr. 1 og 2 skal vi vedta lover, forskrifter og treffe tiltak for å hindre, begrense og kontrollere forurensning fra havbunnsvirksomhet underlagt nasjonal jurisdiksjon. Dette omfatter tiltak som er nødvendige for å verne og bevare sjeldne eller sårbare økosystemer og tilholdssteder for overutnyttede eller truede arter og andre former for liv i havet, jf. artikkel 194 nr. 5. Det fremgår av artikkel 208 nr. 3 at disse lover, forskrifter og tiltak ikke skal være mindre effektive enn internasjonale regler, standarder og anbefalte fremgangsmåter og prosedyrer. Dette innebærer at regelverket for leting etter havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel ikke skal være mindre effektivt enn regelverket for utforskning av mineralforekomster på havbunnen som er vedtatt under den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA), med hensyn til bevaring av det marine miljø.

ISA har vedtatt regler for beskyttelse av det marine miljø i forbindelse med undersøkelser, som krever at aktører som skal utføre slike undersøkelser er forpliktet til å følge føre-var prinsippet og beste miljøpraksis. Videre skal det utføres grunnlagsundersøkelser og miljøvurderinger av aktiviteten. Aktørene er også forpliktet til å bidra til å etablere og implementere overvåkningsprogrammer som skal vurdere de potensielle miljøeffektene av undersøkelser og utvinning av mineraler på havbunnen. ISA er i prosess for å utarbeide regelverk for utvinning av mineralressurser.

2. Miljøfaglige vurderinger av foreslåtte blokker til utlysning og våre anbefalinger for å ivareta miljøhensyn

Det er foreslått å lyse ut blokker i fem ulike delområder: Mohnsryggen Sør, Mohnsryggen Nord, Grønlandshavet, Lofotenbassenget og Vøringsutstikkeren. Områdene som foreslås lyst ut er basert på industrien sine nominasjoner og Sökkeldirektoratet sine vurderinger av hvilke områder som er mest interessante fra et ressursperspektiv. Miljøfaglige vurderinger hentes nå inn gjennom høringsrunden. Kunnskapen om miljøforholdene i dyphavene er svært mangelfull, og det er derfor begrenset hva som kan gjøres av miljøfaglige vurderinger for de foreslåtte områdene.

Våre miljøfaglige vurderinger er basert på den oversikten vi selv har på kunnskapsstatus i dyphavsområdene. Mangel på kunnskap om naturforhold i områdene som er åpnet, ble poengtert i forbindelse med høringen av konsekvensutredningen. Kunnskapsstatus om arter, naturtyper og økosystemer i dyphavsområdene innenfor utredningsområdet er fremdeles svært begrenset. Det har ikke vært mulig å få sammenstilt tilgjengelig miljøkunnskap fra relevante forskningsmiljøer som underlag for våre vurderinger gitt tidsløpet for denne høringsrunden lagt til sommermånedene. Det er samlet inn en del biologiske prøver og forskningsmateriale i områdene som foreslås utlyst, som foreløpig ikke foreligger på en form som gjør kunnskapen

tilgjengelig for miljøfaglige vurderinger av områdene. Så langt er det kunnskapsmiljøene som har den beste oversikten over landskapene og miljøforholdene i dyphavene og eventuelle områder med særegen natur som bør unntas utlysning. Vi vet at det er mye særegen natur i dyphavet, og ulike kunnskapsmiljø, som Universitet i Bergen (UiB) og Havforskningsinstituttet (HI), har signalisert at det allerede er identifisert områder som kan pekes på som unike. Innspill fra disse kunnskapsmiljøene og andre, som Norges Geologiske Undersøkelser (NGU) kan gi verdifull informasjon om de foreslåtte områdene for utlysning.

Vi fokuserer i hovedsak på bunnhabitater i våre vurderinger av områdene, da bunnhabitaterne er sårbare for og antas å påvirkes i stor grad av mineralutvinning til havs, ut ifra kunnskapsstatus så langt. Verdier på havbunnen vil være svært viktig å vurdere og ivareta ved utvelgelse av områder som skal utlyses. Men det utelukker ikke at det også er andre miljøverdier som kan påvirkes av aktiviteten. Vi har også fokusert på å vurdere overlapp med identifiserte særlig verdifulle og sårbare områder (SVO). Dette er områder med særlige miljøverdier som har vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet og den biologiske produksjonen, også utenfor områdene selv. At et område er identifisert som SVO, signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet og at aktivitet skal foregå på en måte som ikke truer områdenes økologiske funksjoner eller naturmangfold.

2.1 Området som foreslås lyst ut er for stort og ikke i tråd med en skrittvis tilnærming. Antall blokker som lyses ut bør begrenses og juridisk avgrenses til leting

Området som foreslås lyst ut omfatter 386 blokker, som utgjør rundt 38 prosent av områdene som ble åpnet i april. En utlysning av alle disse blokkene er slik vi ser det, ikke i tråd med en skrittvis, kunnskapsbasert og rasjonell utforskning av åpnet areal, som ble lagt til grunn for åpningen. Antall blokker til utlysning bør derfor begrenses betydelig. Ved utlysning av blokker og tildeling av tillatelser bør det tydelig framgå at industrien kan søke om tillatelse til leting, i tråd med det som ble formidlet ved åpning. Det bør tydeliggjøres at forskrifter og forutsetninger for en utredningsfase av eventuelle funn så langt ikke er klart, men at myndighetene jobber med å avklare dette samtidig som letefasen starter opp.

Vi viser i denne sammenhengen også til nyhetsmeldingen ved den formelle åpningen 12. april i år der energiministeren sier at "Regjeringen ønsker å forvalte norske havbunnsmineraler på en kunnskapsbasert og bærekraftig måte. Det gjør at vi nå kan lyse ut mindre areal innenfor dette området som aktører deretter kan søke om å lete i. Det vil gi oss mer kunnskap om havbunnsmineralressursene våre og om naturmiljøet på havbunnen. Det å åpne et område betyr i første omgang at industrielle aktører kan gis tillatelser til å kartlegge og lete etter mineraler i et begrenset område".

Regjeringen beskrev i åpningsmeldingen at det skal settes i gang ytterligere kartlegging av natur- og miljøforhold for å styrke kunnskapsgrunnlaget til staten og kartlegge miljøforholdene i områdene som er relevante for mineralvirksomhet, gjennom Mareano-programmet. Kartlegging i dyphavet er dyrt og tidkrevende og krever god planlegging. For at det nasjonale kartleggingsprogrammet Mareano skal kunne planlegge kunnskapsinnhenting i områder som er relevante for mineralvirksomhet, bør areal for utlysning og tildeling begrenses for å muliggjøre

samtidig kunnskapsinnhenting gjennom Mareano. Dette er også viktig for å øke kunnskapen for senere konsesjonsrunder.

2.2 Blokker som overlapper med SVO midt-atlantiske rygg, bør ikke lyses ut

Store deler av de foreslått utlyste blokkene på Mohnsryggen Sør og Mohnsryggen Nord overlapper med SVO Midtatlantisk rygg. Vi fraråder at de blokkene som overlapper med SVOet lyses ut før det foreligger bedre kunnskapsgrunnlag til å peke ut områder som trenger marint vern og beskyttelse. Både ressurs- og miljøkartlegging innenfor SVOet bør foregå i regi av staten og gjennom forskningsaktivitet fram til slike oversikter foreligger.

Den midtatlantiske ryggen, inkludert Jan Mayen-utstikkeren er identifisert som nytt Særlig verdifullt og sårbart område (SVO), basert på eksisterende kunnskap og ut fra kriteriene i Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). Områdets verdier er i stor grad knyttet til miljøverdiene på havbunnen som har høy sårbarhet for påvirkning fra mineralutvinning. Området har mye endemisk bunnfauna, og området er særlig produktivt med bunnsamfunn bygget av svamp og korall og undervannsfjell, og miljøverdier som står på OSPARs liste over truede og minkende habitat. Samtidig har vi ikke kunnskap med en slik oppløsning at vi kan komme med miljøfaglige vurderinger og frarådingen av delområder på den midtatlantiske ryggen, bortsett fra de kjente aktive hydrotermale strukturene som omtalt i neste avsnitt.

Den planlagte mineralvirksomheten i Norge følges med stor interesse i OSPAR. OSPARs liste over truede og nedadgående arter og habitater som er vedtatt skal prioriteres for tiltak.

2.3 Områder med kjente aktive hydrotermale strukturer bør unntas utlysning og tildelt areal med nye funn bør leveres tilbake til staten

Blokker på Mohnsryggen Nord og Mohnsryggen Sør overlapper også med kjente aktive hydrotermale strukturer (Ægirs kilde, Fåvne, Mohnskatten og Lokeslottet). Områder med kjente aktive hydrotermale strukturer, med en buffersone rundt, bør ikke lyses ut eller tildeles. I henhold til åpningsmeldingen skal det ikke tillates utvinning av aktive hydrotermale strukturer, og slike strukturer skal beskyttes, slik at de ikke blir skadet av virksomhet i tilgrensende områder. Siden utvinning av slike strukturer ikke skal tillates, er det naturlig at videre undersøkelser gjennomføres i forskningsøyemed eller i regi av statens kartlegging gjennom Mareano, ikke som del av industriens ressurskartlegging. Dersom nye aktive strukturer avdekkes gjennom leting under en undersøkelses- eller utvinningstillatelse, bør det følge en plikt til å rapportere dette til myndighetene. Videre bør områder med aktive strukturer leveres tilbake til staten. Dette må sikres gjennom vilkår i tillatelser og/eller forskriftsfestet omgjøringssadgang.

Faunaen ved de aktive hydrotermale strukturene antas i stor grad å være unik, med et svært begrenset utbredelsesområde. De aktive hydrotermale strukturene på global skala utgjør sannsynligvis totalt 50 km² av havbunnen og har en sjelden høy individtetthet og en svært unik artssammensetning. Flere arter tilknyttet aktive geotermiske områder langs den arktiske midthavsryggen er oppført i den Norske rødlisten for arter fra 2021.

2.4 Ikke grunnlag for miljøfaglige vurderinger av øvrige områder

Vi har ikke nok kunnskap eller oversikt over topografien eller naturforholdene til at vi kan komme med miljøfaglige vurderinger av øvrige delområder som er foreslått utlyst. Dette omfatter nordlige deler av Mohnsryggen Sør, Grønlandshavet, Lofotenbassenget og Vøringsutstikkeren. Vi har derfor ikke grunnlag for å gi innspill om hvilke arealer innenfor disse områdene som bør unntas utlysning av hensyn til miljø.

I Lofotenbassenget overlapper de fleste blokkene med SVO Dyphavsområdene i Norskehavet. Områdene er særdeles viktige som overvintringsområder og reservoar for dyreplankton (*Calanus*-artene, inkludert raudåte, *Calanus finmarchicus*), og helt sentrale for å opprettholde de store populasjonene. Men det er også rødlistede, skjøre og sent restituerende bunnsamfunn som korallskoger og svampeskoger i området.

Selv om miljøkunnskapen i dyphavet er begrenset, viser den kunnskapen vi har, at det kan forventes helt særegen natur ved de aktive sulfidforekomstene, og verdifull natur på undervannsfjellene og fjellkjedene hvor det kan finnes manganskorper. Naturen ved inaktive sulfidforekomster har man tilnærmet ingen kunnskap om, men mer kunnskap er under oppbygging, blant annet gjennom forskningsprogrammet Eco-Safe Ridge Mining.

Atlantehavsryggen med varme kilder og undervannsfjell, koraller, korallskoger og dyphavssvampegrunn er prioritert for anbefalte tiltak i henhold til OSPAR-kommisjonens liste over trua og/eller nedadgående arter og habitater fra 2008. Disse habitatene kan forventes innen flere av områdene som er foreslått utlyst, ikke kun innenfor SVO Midtatlantiske rygg, men vi har ikke kunnskap om hvor de finnes. Arter og habitater på OSPAR sin liste bør vurderes etter hvert som mer kunnskap om dyphavet opparbeides.

2.5 Ny miljøkunnskap bør kunne stoppe og begrense aktivitet og tildelte tillatelser kan ikke hindre etablering av nødvendige tiltak for vern og bevaring

Dersom det etter tildeling av områder kommer ny kunnskap om miljøverdier og påvirkning som tilsier behov for beskyttelse, bør myndighetene ha tilstrekkelig rettslig grunnlag for å trekke tilbake eller innskrenke en utvinningstillatelse, avslå utvinningsplaner eller stille vilkår til næringen. Vi anbefaler at dette sikres gjennom omgjøringsforbehold i forskrift og/eller i tillatelser. Dette er i tråd med Regjeringens og Stortingets ambisjoner om en fakta- og kunnskapsbasert forvaltning av havbunnsmineralressursene som er helhetlig, bærekraftig og forsvarlig. For å sikre forutsigbarhet bør rettighetshaverne også opplyses om at innsamlet kunnskap om miljøet vil kunne sette føringer og begrensinger for hvor det kan tillates eventuell fremtidig mineralutvinning.

Behovet for vern og bevaring av områder på kontinentalsokkelen burde vært vurdert før åpning og utlysning av områder for mineralvirksomhet. Nå har imidlertid Stortinget åpnet opp for aktiviteten og Regjeringen har satt i gang arbeidet med første konsesjonsrunde med sikte på tildeling av utvinningstillatelser i løpet av første halvår 2025. Beslutning om åpning er tatt basert på at nødvendig miljøkunnskap for videre vurderinger skal hentes inn fremover.

Miljødirektoratet viser til at forslag til en ny lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet nettopp har vært på høring. Den nye loven vil gi hjemmel til å etablere verneområder på den norske kontinentalsokkelen, der aktivitet kan reguleres slik at naturverdier ikke påvirkes negativt. Loven vil bli et viktig virkemiddel for å oppfylle de internasjonale målene i Naturavtalen, og for å nå våre nasjonale mål om å bevare et representativt utvalg av norsk natur.

I videre arbeid med vern og bevaring må behovet vurderes i alle relevante områder i dyphavet, uavhengig av om det er tildelt utvinningstillatelser i områdene. Allerede utlyste områder eller tildelte utvinningstillatelser bør ikke begrense muligheten for å etablere områder for vern og bevaring, dersom kunnskapen som hentes inn og prosesser for utvelgelse tilsier et slikt behov.

Miljødirektoratet mener ny kunnskap i større grad må hensyntas i forvaltningen av havbunnsmineraler enn det som har vært tilfelle ved forvaltningen av petroleumsressursene på norsk sokkel. Vår erfaring er at TFO-arealer og tildelte utvinningstillatelser for petroleum har hindret beskyttelsestiltak i tilfeller hvor ny miljøkunnskap har vist at det er behov for slike tiltak. For eksempel er tildelte utvinningstillatelser og TFO-arealer ikke blitt endret som følge av ny miljøkunnskap, og føringer for ivaretagelse av miljøverdier i SVOer har ikke blitt gjort gjeldende for de områdene av SVOene som allerede er omfattet av TFO eller utvinningstillatelser. Eksempler er innskrenking av 100 kilometersbeltet rundt Bjørnøya og områdene på Mørebanken i de delene som er innlemmet i TFO.

3. Våre vurderinger og anbefalinger om kunnskapsinnhenting for å nå Stortingets ambisjoner

Det er stort behov for økt miljøkunnskap i dyphavene, og det er viktig at den miljøkunnskapen som samles inn fremover kan bidra til å bygge opp det kunnskapsgrunnlaget som er nødvendig for:

- Myndighetenes forvaltning av dyphavet, herunder vurderinger av behov for marint vern og bevaring, arealplanlegging av mineralvirksomhet og vurdering av områder for fremtidige konsesjonsrunder, samt forvaltning av fremtidig aktivitet slik at miljø ivaretas i alle faser
- Industriens planlegging av egen utforskning og underlag til prosjektspesifikk konsekvensutredning (KU) og søknad om godkjenning av utvinningsplan
- Å sikre nødvendig beslutningsgrunnlag til Stortingets behandling av fremtidig konsekvensutredning og søknad om godkjenning av utvinningsplan fra industrien

3.1 Det trengs en plan med klar arbeidsfordeling mellom rettighetshaverne, statens kartlegging gjennom Mareano og Sokkeldirektoratets ressurskartlegging, samt synergier med FoU-aktivitet

Det er lagt opp til å innhente miljøkunnskap på flere nivå gjennom statlig kartlegging, FoU-aktivitet og industriens kartlegging. Dette skal sikre et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for videre prosesser i alle faser av virksomheten. Det er ressurskrevende å samle inn og opparbeide prøver og kunnskap om dyphavet, og det er viktig å jobbe for en god, gjennomtenkt og målrettet

kunnskapsinnhenting, for å sikre best mulig utnyttelse av ressurser, toktid og bruk av kunnskapsmiljøer, samt for å unngå dobbeltarbeid. Videre må det sørges for at innhentet miljøkunnskap tilrettelegges og tilgjengeliggjøres på en form som gjør at den kan brukes som underlag i miljøfaglige vurderinger. Dette krever en klar arbeidsfordeling mellom rettighetshavernes undersøkelser, statens kartlegging gjennom Mareano og ev. biologiske undersøkelser i forbindelse med Sokkeldirektoratets ressurskartlegging, samt synergier med FoU-aktivitet.

3.2 Kartlegging og undersøkelser i statlig regi og FoU

Det haster å komme i gang med statlig kartlegging av bunnhabitater i dyphavene. Måltrettede og forvaltningsrelevante prioriteringer og planer for kartlegging av topografi og biologi på havbunnen bør utarbeides av Mareano i samråd med andre relevante kunnskapsmiljøer. SVO og områder som planlegges lyst ut for leting bør prioriteres. Detaljerkunnskap om dyphavet som innhentes av andre kunnskapsmiljøer (UiB, NORCE, UiT m.fl.) vil også være viktig informasjon for Mareano i planlegging og gjennomføring av tokt og tolkning av resultater. Kunnskap om havbunnen må sees i sammenheng med kunnskap om andre deler av dyphavet (eks pelagialen/åpne vannmasser) som samles inn av blant annet HI.

Kartlegging av havbunnen i statlig regi og FoU må være tett knyttet sammen gitt de store kunnskapshullene i dyphavet. Det er betydelig behov for FoU-kunnskap om prosesser, arter, habitater og økosystemer i dyphavet. Noen aktører er involvert i kunnskapsbygging knyttet til det biologiske miljøet og generell økosystemforståelse, mens andre kunnskapsmiljøer vil være viktige for å identifisere miljøets sårbarhet for påvirkninger fra mineralvirksomhet, kunnskap om de ulike påvirkningene ved aktivitet (eksempelvis sedimentskyer), tålegrenser, metoder for analysering av miljørisiko etc.

3.3 Rettighetshavernes innsamling av miljødata

For at miljødata samlet inn av rettighetshavere skal bidra til kunnskapsoppbyggingen må det legges føringer for hvilke miljøundersøkelser som skal gjennomføres, hvilke metoder som skal brukes og hvor data skal rapporteres. Dette må samordnes med relevante fagmiljøer.

I denne første konsesjonsrunden legger staten opp til at første fase i en utvinningstillatelse er en letefase. Ressursmyndighetene vil i utvinningstillatelser stille krav om at rettighetshavere også samler data om miljøforhold i de utlyste områdene. Relevante data som nevnes i EDs høringsbrev er data om geologiske forhold, biologisk materiale, informasjon om temperatur, strømforhold, osv. Samtidig nevnes det i åpningsmeldingen at arbeidsprogrammet som blir gitt, ikke må være så ambisiøst at det hindrer lønnsom utforskning. Per nå er det derfor uklart hvilken miljøkartlegging som vil pålegges rettighetshavere og i hvilken grad deres bidrag vil svare ut forventningene om innhenting av miljøkunnskap som ble lagt til grunn ved beslutning om åpning. Det må avklares hvilke biologiske prøver industrien skal samle inn samtidig som de gjennomfører undersøkelser, og det må avklares hva som kreves av kartlegging og grunnlagsundersøkelser i eventuelle prosjektområder og influensområdene rundt, som underlag for eventuell KU.

Det anbefales at myndighetene på sikt legger opp til en koordinering og samarbeid mellom rettighetshavere, og mellom rettighetshavere og myndigheter slik det i dag gjøres for petroleumsvirksomhet. For petroleumsvirksomheten har Miljødirektoratet stilt krav i forskrift både om at grunnlagsundersøkelser og miljøovervåking skal gjennomføres, og at operatørene skal samarbeide. Det er videre utarbeidet retningslinjer for kartlegging og overvåking som eies av Miljødirektoratet, men som bransjen bidrar til utvikling av. Dette kan gjennomføres også for mineralvirksomheten og vil bidra til en helhet i undersøkelsene, effektivisering av innsats og gi forutsigbarhet for næringsaktørene.

3.4 Tildeling av utvinningstillatelse bør utløse vilkår om å bidra til forskning og utprøving av metodikk for miljøkartlegging

Næringen er ansvarlig for innsamling av miljøkunnskap som er nødvendig for å utrede konsekvenser av påvirkning fra egen aktivitet på dyphavsmiljøet. Metoder for miljøkartlegging og overvåking av dyphavet er fortsatt under utvikling. Industrien bør derfor også bidra til finansiering av nødvendig FoU-aktivitet i denne sammenhengen, inkludert bidra til metodeutvikling for miljøkartlegging og -overvåking.

3.5 Miljødata må håndteres slik at data fra alle aktører blir tilgjengelig og enkle å bruke, og bidrar inn i en samlet kunnskapsbase

Det vil ta lang tid å gjennomføre en relevant kartlegging av dyphavet, og arbeidet vil foregå etappevis og med ulike aktører involvert. Det er derfor viktig å etablere et system for å samle og tilgjengeliggjøre kunnskap som innhentes fra forskjellige hold via FoU-aktivitet, nasjonale kartleggingsprogram og det som initieres fra sektor/næringsliv. Håndtering av ulike typer miljødata og ansvar må avklares og nødvendige tilpasninger må gjennomføres for å sikre at data er lett tilgjengelig og enkle å bruke uavhengig av kilde (data må håndteres i samsvar med FAIR prinsippene, dvs. "findability, accessibility, interoperability, reusability"). Standardisering, harmonisering og dokumentasjon i alle ledd er en nødvendig del av dette.

Til nå har marine miljødata samlet inn av ulike aktører ligget fragmentert, og systemer for datahåndtering er ikke like godt utviklet som på land. Det pågår både diskusjoner og prosesser rundt forvaltning av marine miljødata som har betydning for forvaltning av miljødata fra dyphavsområdene. Miljødata fra dyphavsområdene bør vurderes i sammenheng med øvrige marine miljødata og, om mulig, forvaltes gjennom en videreutvikling av allerede etablerte systemer for dataforvaltning.

Miljødirektoratet har lang erfaring med forvaltning av mange typer miljødata, og det er en del av vårt oppdrag å systematisere og formidle miljøkunnskap på ulike arenaer og i ulike kanaler. Vi tar blant annet imot miljødata fra myndighetsstyrt- og myndighetspålagt overvåking. I tillegg forvalter også utøvende aktører i Mareano store mengder havbunnsdata, og disse systemene kan brukes for å samle og systematisere data fra dyphavet. Avklaring og samordning av ansvar og roller er nødvendig. Spesielt haster det å få avklart roller og etablere et system for mottak og deling av miljødata samlet inn av rettighetshaverne.

4. Hvordan kan miljø ivaretas i alle faser av virksomheten?

Stortinget har sagt at hensynet til miljø skal ivaretas i alle faser av virksomheten, men det er fortsatt uklart hvordan dette tenkes løst. En forvaltningspraksis er ikke etablert og det mangler forskrifter og retningslinjer både etter havbunnsmineralloven og forurensningsloven. For å sikre god miljøforvaltning i tillegg til god ressursforvaltning, og vise i praksis at Norge tar sitt ansvar på alvor, bør vi lage gode og transparente prosesser som involverer relevante myndighetsaktører, industrien, forskningsmiljøene og allmenheten.

Det å ivareta miljø i alle ledd innebærer både at tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag opparbeides, og at dette kunnskapsgrunnlaget brukes til å gjøre nødvendige miljøfaglige vurderinger i alle faser av virksomheten, videre at miljøhensyn ligger til grunn i forvaltningsbeslutninger knyttet til næringen i de ulike trinnene.

4.1 Behov for forskrifter, i første omgang tilknyttet letefasen

Det bør ikke tildeles utvinningstillatelser før nødvendige forskrifter knyttet til letefasen er vedtatt. Miljødirektoratet viser til at det pr. i dag ikke er vedtatt nærmere forskriftsregler etter havbunnsmineralloven som klargjør hvordan miljøhensyn skal ivaretas ved tildeling av undersøkelses- og utvinningstillatelser etter havbunnsmineraler i medhold av loven. Det er heller ikke avklart hvilke deler av virksomheten som bør forskriftsreguleres etter forurensningsloven. Ved utarbeidelse av slike forskriftsregler må det ses hen til ISAs regelverk og annet internasjonalt regelverk Norge plikter å overholde, for å sikre at norsk internrettslig regelverk blir minst like effektivt med hensyn til bevaring av det marine miljø.

4.2 Det er nødvendig å sette av tilstrekkelig tid

Det er mye som må på plass før vi har et helhetlig forvaltningssystem for havbunnsmineraler, og før vi har tilstrekkelig kunnskap til å vurdere om mineralvirksomhet kan gjennomføres på en bærekraftig måte. Dette vil kreve bidrag og innsats fra mange aktører. Prosessen fram til nå har vært preget av hastverk, og det har vært vanskelig for Miljødirektoratet å komme med gjennomarbeidede miljøfaglige innspill. Det er viktig at det i kommende prosesser settes av tilstrekkelig tid til at vi og andre relevante etater og institusjoner kan involveres og bidra med miljøfaglig kunnskap som innspill i de neste trinnene, som i første omgang omfatter:

- vurdering og håndtering av høringsinnspill på miljø, for å sikre at miljø hensyntas i utlysning i første konsesjonsrunde
- utforming av arbeidsprogram som skal følge utvinningstillatelser
- arbeid med forskrifter
- avklaringer om mottak av miljødata

Stortinget forventer at Miljødirektoratet involveres i utformingen av arbeidsprogram og vi vil i den prosessen komme med våre miljøfaglige innspill på relevante vilkår og krav som bør følge de første utvinningstillatelsene. Sjøkeldirektoratet har antydnet at arbeidet med arbeidsprogrammer vil starte i oktober. Dersom utvinningstillatelser skal tildeles første halvår 2025 gir dette begrenset tid til et godt faglig arbeid. Dette må også sees i sammenheng med eventuelle krav til

miljøundersøkelser som skal nedfelles i forskrifter etter forurensningsloven. Arbeid med forskrifter etter havbunnsmineralloven og forurensningsloven bør samordnes godt og krever et tett samarbeid mellom Sokkeldirektoratet og Miljødirektoratet.

4.3 Behov for økt åpenhet i prosessene

Det er også viktig med åpenhet i de prosesser som pågår, slik at både forutsetninger, vurderinger, avveininger og begrunnelser som ligger til grunn for beslutningene, samt beslutningene som fattes, gjøres kjent, herunder hvordan prinsippene i naturmangfoldloven er vurdert. Dette er viktig informasjon for at alle parter skal kunne vurdere hvordan miljø er ivaretatt. Dette gjelder i første omgang:

- Begrunnelser for endelig utlyst areal i første konsesjonsrunde
- Miljøvurderinger og forslag til arbeidsprogram i aktørens søknader om utvinningstillatelse etter havbunnsmineralloven § 4-2
- Vedtak om tildeling av de enkelte utvinningstillatelser etter havbunnsmineralloven § 4-1
- Vedtak om undersøkelsestillatelser etter havbunnsmineralloven § 3-1

4.4 Det er behov for et tettere samarbeid mellom miljømyndighetene og ressursmyndighetene for å sikre at miljøhensyn ivaretas

Vi har gjennom denne høringsuttalelsen pekt på flere spesifikke områder hvor vi ser behov for samhandling mellom Sokkeldirektoratet og Miljødirektoratet. Skal det utvikles et godt system og god praksis for forvaltning av mineralvirksomheten, hvor hensynet til både ressursforvaltning og miljøforvaltning ivaretas, er god samhandling og samarbeid mellom ressurs- og miljømyndigheter viktig. Vi mener det krever en tettere dialog og formalisering av samarbeidet enn det som er status ved regulering av petroleumsaktivitet i dag. Målsettingen bør være tettere samhandling tidligere i vurderings- og beslutningsprosesser, for å sikre at både miljøfaglige og ressursfaglige vurderinger ligger til grunn for beslutninger om næringens utvikling. Klarer vi å sikre omforent forståelse for underliggende forutsetninger og kunnskapsgrunnlag, samt hverandres ansvarsområder, tror vi det også vil være en fordel i etatenes videre rådgivning til egne departement.

4.5 Det mangler en konkret plan for bevaring og bruk av arealene i dyphavsområdene

Det er behov for en mer detaljert plan for hvordan dyphavsområdene skal kunne brukes til mineralvirksomhet, for å ivareta hensynet til nødvendig aktsomhet, vern og beskyttelse i områdene. Det eneste trinnet i havbunnsmineralloven som gir tydelig mulighet for miljøfaglige vurderinger/utredninger som underlag for videre arealplanlegging, er KU ved åpning. Det ble åpnet et stort område for mineralvirksomhet i dyphavene, uten at det foreligger et miljøfaglig underlag egnet for videre arealplanlegging gjennom neste trinn, som er utlysning innenfor åpnede områder.

Vi mener en plan for arealene i dyphavsområdene hvor både ressursfaglige og miljøfaglige forhold legges til grunn, vil være viktig og i tråd med Stortingets etablerte forvaltningsstrategi som fastslår at Norge skal være verdensledende når det gjelder en fakta- og kunnskapsbasert forvaltning av havbunnsmineralressursene som er helhetlig, bærekraftig og forsvarlig. En slik plan vil også være et viktig underlag i arbeidet med å ivareta Stortingets ambisjoner, og at rammer for virksomheten skal være basert på føre-var-prinsippet og en økosystembasert tilnærming.

En slik plan kan utformes samtidig som utforskning starter opp i mindre områder hvor føre var er lagt til grunn, samt være dynamisk og videreutvikles ettersom ny kunnskap foreligger både om miljø og ressurspotensial, og den kan samkjøres med prosesser på marint vern og beskyttelse. En slik plan vil kunne bidra med relevant underlag også for de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene, i arbeidet med spesifisering av overordnede rammer for mineralvirksomheten.

Under den internasjonale havbunnsyndigheten (ISA) utarbeides "regional environmental management plans" (REMP). I disse planene er det identifisert områder hvor det ikke kan letes eller utvinnes mineraler på grunn av risiko for alvorlig miljøskade. For å begrense det negative avtrykket av gruvedrift på havbunnen regionalt har ISA også arbeidet for at det skal settes opp nettverk av verneområder hvor mineralvirksomhet ikke er tillatt (APEI = Areas of Particular Environmental Interest). Norge har støttet at det må være en REMP på plass i et område før det tildeles utvinningskontrakter i områder forvaltet av ISA. Det er naturlig at Norge ser til de prosessene som foregår i ISA, når nasjonal forvaltningsstrategi for dyphavsområdene og mineralutvinning til havs skal etableres.

Det eksisterer også andre planleggingsverktøy for utpeking av områder for bevaring. HI har gjennom et oppdrag fra Miljødirektoratet utarbeidet en rapport¹ som beskriver bruk av et planleggingsverktøy (MARXAN) for utpeking av områder for bevaring. Dette er en av flere metoder som kan vurderes i arbeidet med å utpeke kandidatområder til marint vern.

4.5 Det mangler et stopp-punkt før planlegging av prosjekt for utvinning

Vi mener det mangler et "stopp"-punkt etter at utvinningstillatelser er tildelt og eventuelle lønnsomme ressurser er avdekket, og før det settes i gang arbeid med å utarbeide plan for utvinning og prosjektspesifikk konsekvensutredning, hvor myndighetene kan involveres i en beslutning om et område bør utredes videre eller ikke. Dette for å kunne vurdere om det er opparbeidet miljøfaglig kunnskapsgrunnlag som tilsier at området ikke bør utredes av hensyn til miljø, og for å unngå omfattende utredning av et område hvor utvinning ikke kan bli miljømessig forsvarlig og bærekraftig. Erfaring fra petroleumsindustrien tilsier at det i praksis er en høy terskel for å si nei til et prosjekt, når industrien allerede har brukt mye ressurser på å finne ressurser, utrede et område og gått i gang med detaljplanlegging av en utvinningsløsning.

KU for et utvinningsprosjekt skal gi tilstrekkelig informasjon om miljømessige konsekvenser knyttet til et faktisk prosjekt, slik at Stortinget får tilstrekkelig beslutningsgrunnlag til å behandle

---

¹ [Identifying priorities for the protection of deep-sea species and habitats in the Nordic Seas | Havforskningsinstituttet \(hi.no\)](https://www.hi.no/identifying-priorities-for-the-protection-of-deep-sea-species-and-habitats-in-the-nordic-seas)

søknad om godkjenning av utvinningsplan. Dette vil innebære en omfattende prosess for innsamling av miljøkunnskap i prosjektområdet og influensområdene rundt, samt utredninger av miljøkonsekvenser ved prosjektet. Det er ikke tilrådelig å sette i gang slike prosesser uten å gjøre innledende myndighetsvurderinger av områdene som ønskes utredet.

Vi antar det vil være dialog mellom ressursmyndigheter og industri om utvinningspotensialet i eventuelle funn. Tilsvarende bør det være dialog knyttet til miljøfaglige forhold i områdene som ønskes utredet.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ann Mari Vik Green
seksjonsleder

Cecilie Østby
fagdirektør

Kopi til:
Klima- og miljødepartementet